

Замежныя турысты, землякі з Канады, у час падарожжа па Савецкаму Саюзу бывалі ў многіх гарадах нашай Радзімы. У Маскве яны наведалі Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі, агледзелі горад. На нашым здымку вы бачыце канадскіх турыстаў на праспекце імя Калініна ў Маскве.
Фота М. ГРАНАВА.

ПАШЫРАЮЦЦА СУВЯЗІ — МАЦНЕЕ ДРУЖБА

IV пленум Савецкага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом

3 чэрвеня 1968 года ў Маскве адбыўся IV пленум Савецкага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. З дакладам аб выніках работы Савецкага камітэта за 1967 год і задачах па ўзмацаванню культурных сувязей з суайчыннікамі за рубяжом выступіў старшыня камітэта В. Маліеў. Ён адзначыў, што перыяд, які прайшоў з моманту правядзення III пленума Савецкага камітэта, быў насычаны многімі падзеямі ў жыцці нашай краіны, і самай важнай з іх быў слаўны юбілей Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Савецкі камітэт, камітэты і таварыствы ў саюзных рэспубліках распрацавалі спецыяльныя планы культурных мерапрыемстваў. Асноўная ўвага ў іх была звернута на ўзмацненне папулярнасці сярод суайчыннікаў за рубяжом дасягненняў нашай краіны за 50 год.

Выконваючы просьбы землякоў, у 1967 годзе былі значна павялічаны тыражы газет і часопісаў, якія выдаюцца камітэтам і таварыствамі.

На старонках выданняў камітэта і таварыстваў у 1967 годзе шырока асвятлялася 50-годдзе Савецкай дзяржавы. Публікаваліся артыкулы, карэспандэнцыі, інтэрв'ю, расказы аб Кастрычніцкай рэвалюцыі, стаўленні ў краіне Савецкай улады, аб ролі Камуністычнай партыі і Ул. І. Леніна ў рэвалюцыі і пабудове сацыялістычнага

грамадства, аб поспехах Савецкага Саюза за 50 год.

Вялікая ўвага ў друку і радыё надавалася выкрыццю варожай дзейнасці рэакцыйных эмігранцкіх групавак і антысавецкай эмігранцкай вярхушкі, здрадніцкаў Радзімы і ваенных злачынцаў.

Рэдакцыямі газет у 1967 годзе праводзіліся літаратурныя конкурсы, прысвечаныя 50-годдзю Вялікага Кастрычніка. У выніку правядзення конкурсаў было апублікавана нямала добрых апавяданняў, вершаў і іншых матэрыялаў, дасланных суайчыннікамі, прыцягнуты да літаратурнага супрацоўніцтва новыя асобы з ліку эмігрантаў і перамешчаных савецкіх грамадзян.

Савецкім камітэтам, рэспубліканскімі камітэтам і таварыствамі ў 1967 годзе прагрэсіўным арганізацыям і суайчыннікам за рубяжом было накіравана шмат мастацкай літаратуры і падручнікаў, альбомаў, грам-плацінак, дзесяткі фотавыставак, фотопадборак, кінафільмаў, магнітафонныя музычныя запісы, кінаапараты, вялікая колькасць песеннікаў, нот, календароў, паштовак, плакатаў і іншых матэрыялаў.

За мінулы год павялічылася колькасць суайчыннікаў, якія прыязджалі ў нашу краіну ў складзе турыстычных груп і па прыватных візах. Асабліва многа суайчыннікаў-турыстаў было з ЗША і Канады. Турысты і асобы, якія прыязджалі ў СССР

па прыватных візах, сустракаліся з работнікамі камітэтаў, таварыстваў і рэдакцый газет, дзяліліся сваімі ўражаннямі аб тым, што ўбачылі на Радзіме.

Удзел Савецкага Саюза ў Сусветнай выстаўцы ў Манрэалі аказаў на эміграцыю і перамешчаных савецкіх грамадзян вялікі ўплыў і прымусіў многіх з іх, у тым ліку і нацыяналістычна настроеную частку эміграцыі, па-новаму асэнсаваць і ацаніць усё тое, што адбылося ў нашай краіне за 50 год Савецкай улады.

Узмацнілася работа сярод моладзі, дзяцей суайчыннікаў. Савецкі камітэт і рэспубліканскія камітэты і таварыствы ажыццявілі ў гэтым напрамку рад мерапрыемстваў. У 1967 годзе было запрошана на адпачынак у піянерскія лагеры Украіны, Беларусі, Арменіі шмат дзяцей суайчыннікаў.

Некалькі дзесяткаў дзяцей суайчыннікаў прынята на вучобу ў вышэйшыя навучальныя ўстановы Масквы, Кіева, Ерэвана.

Новым у дзейнасці камітэтаў і таварыстваў з'яўляецца запрашэнне ў СССР спартыўных маладзёжных каманд для правядзення сустрэч і гульняў з савецкай моладдзю.

У выніку ажыццяўлення намечаных Савецкім камітэтам, камітэтам і таварыствамі ў рэспубліках планаў арганізацыйнай, інфармацыйна-культурнай работы ў сувязі з 50-годдзем Вялікага Кастрычніка яшчэ

больш актывізавалася дзейнасць прагрэсіўных эмігранцкіх арганізацый, якія ў юбілейным годзе Савецкай дзяржавы ў многіх краінах, дзе пражываюць суайчыннікі, правялі шырокія культурна-асветныя мерапрыемствы. Ва ўсіх прагрэсіўных арганізацыях суайчыннікаў адбыліся ўрачыстыя сходы і мітынгі, прысвечаныя 50-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, на якіх прысутнічалі тысячы эмігрантаў і перамешчаных савецкіх грамадзян. Больш шырокае распаўсюджанне ў параўнанні з мінулымі гадамі атрымала чытанне лекцый і дакладаў аб дасягненнях Савецкага Саюза. Актыўна выкарыстоўваліся ў ра-

боце фотавыстаўкі, фотавітрыны, паказ дакументальных і мастацкіх кінафільмаў, сустрэчы і выступленні савецкіх людзей перад суайчыннікамі.

У юбілейным годзе Савецкім камітэтам, камітэтам і таварыствамі ў рэспубліках, а таксама прагрэсіўнымі арганізацыямі накоплены вялікі вопыт вядзення культурна-асветнай работы.

Пасля дакладаў выступалі ўдзельнікі пленума. Яны абмяняліся вопытам работы, выказвалі свае пажаданні. Усе выступы павялічылі высокую мату работы, якую праводзіць Савецкі камітэт, камітэты і таварыствы ў рэспубліках, карысць гэтай работы для справы міру і дружбы.

Ідзе пасяджэнне IV пленума Савецкага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Недавно в Москве состоялся IV пленум Советского комитета по культурным связям с соотечественниками за рубежом. В. Малеев рассказал о большой работе, проведенной комитетом за последнее время. Прогрессивным эмигрантским организациям за рубежом было послано много художественной литературы, учебников, альбомов, пластинок, кинофильмов и других материалов, рассказывающих о жизни нашей страны, нашего народа. В изданиях комитетов и товариществ публиковались статьи, корреспонденции, интервью, беседы, посвященные пятидесятилетию Советского государства. В пионерских лагерях Украины, Белоруссии, Армении отдыхали дети соотечественников, несколько десятков ребят из-за рубежа приняты в высшие учебные заведения страны («ПАШЫРАЮЦА СУВЯЗІ, УМАЦОУВАЕЦА ДРУЖБА», 1 стр.).

Бывший житель деревни Добучин Пружанского района Иосиф Котов, который уже более пятидесяти лет живет в Канаде, прислал своим землякам в подарок трактор и попросил рассказать об изменениях, произошедших в родной деревне. Котову отвечают пенсионеры К. Третяк, И. Берка, М. Шиманко. В письме они рассказали, что колхоз «Рассвет», куда входит их Добучин, большое, хорошо развитое хозяйство. Есть у них 27 тракторов, 11 самоходных комбайнов, 10 сеялок и много другой сельскохозяйственной техники. Дети крестьян учатся в школе, многие стали учителями, врачами, агрономами. В деревне новые добротные дома. Жизнь стала культурной и интересной («ДЗЯКУЕМ ЗА ПАДАРУНАК», 3 стр.).

В этом году на страницах «Голасу Радзімы» печатаются материалы под рубрикой «Да 50-годдзя БССР». В них рассказывается о достижениях республики в области промышленности, сельского хозяйства, культуры за последние полстолетия. В сегодняшнем номере под этой рубрикой помещена статья белорусского писателя Михаса Машары «НА БЕРАГАХ ДНЯПРА І ДЗВІНЬІ» (4 стр.). Витебск — это чудесный древний город, утопающий в зелени садов, скверов и парков. Витебщина — неповторимый, удивительный край синих озер и дремучих боров, край легенд и мелодичных народных песен. В годы второй мировой войны область и город очень пострадали от фашистского нашествия. Сейчас в Витебске, Орше, Новополоцке и других городах расположены десятки важнейших промышленных предприятий республики, в области 119 совхозов и 581 колхоз, 2155 школ, 190 больниц.

В дни, когда наша страна праздновала 13-ю годовщину Великой Октябрьской революции, была введена в действие первая очередь Осиновской государственной районной электростанции. Ее возводили возле деревни Орехи, деревни когда-то бедной, затерявшейся среди топких болот. С приходом Советской власти стали меняться эти места. С разных концов необъятной Советской страны приехали сюда строители. На месте деревни вырос благоустроенный поселок Ореховск. Вскоре ток Осиновской БелГЭС пришел на предприятия, в домах горожан и сельских тружеников ярко загорелись электрические лампочки («СВЯТЛО ПЕРШЫХ ЛЯМПАЧАК, 5 стр.).

Фестивалю белорусского искусства, который проходит сейчас во всех областях республики, посвящена корреспонденция «АРТЫСТАМ ХЛЕБ-СОЛЬ» (6 стр.). В этом массовом празднике искусства, посвященном 50-летию Белоруссии, принимают участие ведущие коллективы и артисты. Как самых дорогих гостей принимают в колхозах, совхозах, на предприятиях и академическую хорую капеллу под управлением Г. Ширмы, и эстрадного певца В. Вуячича, и народный хор Г. Титовича, и Государственный ансамбль танца. Фестиваль охватил самые отдаленные уголки республики.

А в доме отдыха «Святая» на берегу озера недавно закончился семинар творческой молодежи республики. Здесь работали молодые поэты, композиторы, прозаики, кинематографисты, художники, архитекторы. Эта встреча сдружила представителей разных сфер искусства, дала возможность высказать их нужды, обсудить планы на будущее («ВЫСОКАЕ ВЕЧА МУЗ», 8 стр.).

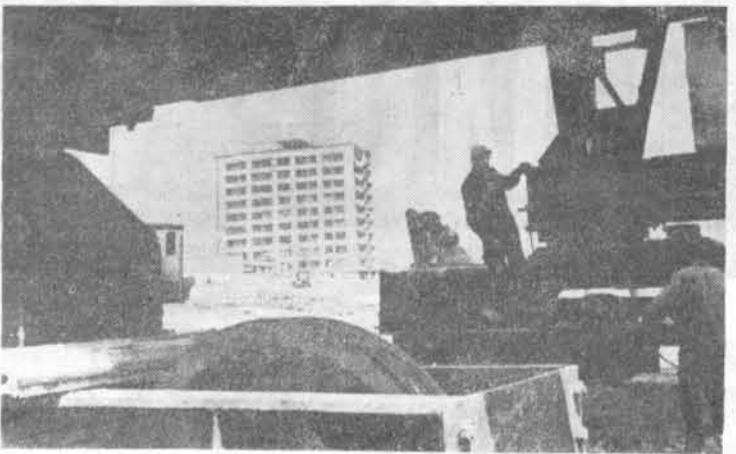
Между тем дело шло о человеке, которого никто не мог заподозрить в симпатиях к коммунизму, о представителе высшего слоя американской буржуазии. То же самое, разумеется, относится к покойному Роберту Кеннеди. Он радел за интересы своего класса, но понимал и то, от чего упорно отворачиваются до сих пор его менее дальновидные, а то и склонные к авантюризму коллеги. Американская внутренняя и внешняя политика находится в глухом тупике, и завел ее туда в значительной степени оголтелый антикоммунизм.

Выступая в начале апреля, Р. Кеннеди указывал, например, что «утресо нашему (то есть США.—В. М.) дальнейшему существованию имеется скорее в самой нашей стране, чем со стороны какого-нибудь иностранного противника».

Так же выступают сейчас и некоторые другие, настроенные умеренно, трезво,

У Минску па вуліцы Казінца ўзводзіцца новы мікра-раён. Тут ужо здадзены ў эксплуатацыю школа, восем шматпавярховых жылых дамоў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

«КОСМАС-224» У ПАЛЁЦЕ

4 чэрвеня 1968 года ў Савецкім Саюзе праведзен чарговы запуск штучнага спадарожніка Зямлі «Космас-224».

На борце спадарожніка ўстаноўлена навуковая апаратура, прызначаная для працягу даследаванняў касмічнай прасторы ў адпаведнасці з праграмай, аб'яўленай ТАСС 16 сакавіка 1962 года.

Устаноўленая на спадарожніку апаратура працуе нармальна. Каардынацыйна-вылічальны цэнтр вядзе апрацоўку паступаючай інфармацыі.

НА КІРМАШ У ПЛОЎДЗІУ

Падрыхтавана да пасылкі на Плоўдзіўскі міжнародны кірмаш партыя новай прадукцыі на Брэсцкай фабрыцы верхняга трыкатажу. Гэта жаночыя і дзіцячыя касцюмы-тройкі, сукенкі і сарафаны. Калектыў фабрыкі выпусціў мільён адзінак шарсцяных і паўшарсцяных вырабаў. Новая трыкатажная фабрыка—чацвёртае буйное прадпрыемства, якое ўступіла ў строй у Брэсце ў гэтай пяцігодцы.

КАЛГАСНЫЯ ЗАВОДЫ

Будаўніцтва завода, які будзе выпускаць за год 2 мільёны слоікаў плодагароднінных кансерваў, закончана ў калгасе «Сцяг камунізма»

Фота Ч. МЕЗІНА.

Чачэрскага раёна. Пачалася наладка аўтаматычнага абсталявання, якое зманціравана ў цэхах. У гэтай гаспадарцы—вялікі сад і агарод. Узводзіцца сховішча, што дазволіць забяспечваць прадпрыемства сыравінай і зімой.

У калгасах і саўгасах Беларусі цяпер ужо сто заводаў, якія перапрацоўваюць бульбу, гародніну, фрукты, ягады і грыбы.

БЕЛАРУСКІ ТЭКСТЫЛЬ

Фарбавальна-аддзелачны цэх здадзены ў эксплуатацыю на Аршанскім льнокамбінаце. Гэта дазволіць ужо ў гэтым годзе ў 2,5 раза павялічыць выпуск незмінальных малаўсадных тканін для касцюмаў і сукенак.

Беларусь становіцца рэспублікай высокаразвітай тэкстыльнай прамысловасці. У гэтым годзе на Баранавіцкім баваўняным камбінаце пушчана аддзелачная вытворчасць на 25 мільёнаў метраў тканін у год, павялічана магутнасць Гродзенскай баваўнапрадзільнай фабрыкі. На адну трэць абноўлены асартымент выпускаемай прадукцыі. За пяць месяцаў тэкстыльшчыкі рэспублікі далі звыш плана каля трох мільёнаў метраў тканін.

Да канца пяцігодкі выпуск прадукцыі на тэкстыльных прадпрыемствах Беларусі павялічваецца амаль у два разы.

ВІНО ДЛЯ ЗАПАЛЯР'Я

Нядаўна вінаробы саўгаса «Забялышына» Хоцімскага раёна адправілі вагон сваёй прадукцыі жыхарам Кольскага паўострава. Жыхары поўначы атрымаюць восем гатункаў віна з маркай гэтага саўгаса, у тым ліку «Яблычнае дэсертнае», «Вермут», «Вішнёвае».

Забялышынскае віно—самае таннае ў Беларусі і ў той жа час выдатнае па якасці. Яго ахвотна бяруць гандлёвыя прадпрыемствы Бранска, Смаленска і многіх іншых далёкіх і блізкіх гарадоў нашай краіны.

Шэсць гатункаў забялышынскіх він прадстаўлены на Усесаюзнай выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве.

Гомельская абласная санітарна-эпідэміялагічная станцыя — старэйшая ў краіне. Яе калектыў праводзіць вялікую работу па супрацьэпідэмічнай і санітарнай прафілактыцы, ажыццяўляе кантроль за якасцю харчовай прадукцыі. НА ЗДЫМКУ: у лабараторыі ядахімікатаў станцыі. Лабарантка Зінаіда МАРКАЎЦАВА вызначае ўтрыманне ядахімікатаў у харчовых прадуктах метадам тонкакіслотнай храматаграфіі.

Фота Ч. МЕЗІНА.

УГАР И РАЗУМ

Еще один видный американец оказался злодейским образом устранившимся с политической сцены в разгар острой борьбы внутри страны, в момент, когда эта борьба столкнулась с беспрецедентным в мирное время кризисом внешней политики. Кому-то он мешал и кто-то не остановился перед использованием самых крайних средств, чтобы убрать его с дороги.

После Далласа — Лос-Анджелес. Между выстрелами, сразившими в этих городах двух братьев Кеннеди, лежит период в четыре с половиной года.

Джон Кеннеди был убит спустя несколько месяцев после своего выступления, в котором он призвал американцев переосмыслить многое, что втолковывалось им ранее с официальных подмостков относительно Советского Союза и других социалистических стран. Это был призыв к рассудку, к здравомыслию, и мы знаем, как он отклонился в Далласе.

представители американской буржуазии, настаивающие на прекращении вооруженной интервенции США во Вьетнаме, призывающие к учету реального соотношения сил в мире, к концентрации усилий США на внутренних проблемах страны. Не секрет, что ультраправые круги американской реакции встречают эти голоса в среде господствующего класса с крайним остервенением. Не секрет и то, что многие американцы выражали опасения за жизнь Роберта Кеннеди, когда он развернул кампанию под лозунгом необходимости «перемен в стране».

Нельзя не обратить внимания и на такое обстоятельство. После убийства негритянского лидера Мартина Лютера Кинга Р. Кеннеди не раз призывал к мерам, которые облегчили бы положение негров в США. Он говорил, что внутри страны не будет мира, пока не будет решена эта острейшая проблема. Эти выступления получили живой отклик в среде не-

пров. Поэтому, объективно, устранение Р. Кеннеди было демонстрацией решимости расистских элементов расправиться с теми, кто стоит на их пути.

В этом смысле между выстрелами, сразившими Кинга, и выстрелами в Р. Кеннеди имеется, очевидно, связь — неважно, кто конкретно был исполнителем, орудием злодея. Был бы мастер — инструмент найдется. В мировой печати высказывается сейчас много предположений о существовании в США хорошо организованного и щедро финансируемого «синдиката политических убийств», умеющего не только ловко замечать следы преступления, но и направлять общественность по ложному следу.

В эти дни в США произносится немало речей, авторы которых скорбят о падении нравов, о беззаконии, требуют ограничить продажу оружия частным гражданам, изучить проблему преступности и так далее, и тому по-

добное. Речи произносятся с высоких трибун. Но их авторы не заикаются о том, что американское оружие используется в широких масштабах как орудие террора против целого народа. Ничего не говорится о продолжающейся в США кампании вражды и ненависти против государств, чей социальный строй не похож на американский. Умалчивается о существовании в США множества организаций фашистского, расистского толка. Вот что питает злоецими соками насилие и террор в США, угрожая американскому народу еще более серьезными последствиями.

Выстрелы в Лос-Анджелесе вызвали тревогу в сердцах всех мирных людей на земле. Сегодня «маньяки» стреляют из пистолетов и винтовок с оптическим прицелом. Завтра они могут оказаться у пультов ядерного оружия. Страна, в которой царит разнузданный террор и насилие против разума и прогресса, не может вызывать доверия.

В. МАТВЕЕВ.

ДЗЯКУЕМ ЗА ПАДАРУНАК

Былы жыхар вёскі Дабучын Пружанскага раёна, цяпер грамадзянін Канады Іосіф Котаў прыслаў сваім землякам у якасці падарунка трактар «Беларусь» з камплектам глебаапрацоўных прылад. Услед за гэтым ён прыслаў пісьмо, у якім піша:

«Паважаныя грамадзяне вёскі Дабучын! Я паслаў вам трактар, трохляменны плуг і дыскавую барану, якія закупіў праз савецкага гандлёвага прадстаўніка ў Канадзе. Мне хочацца ведаць, ці атрымалі вы гэтыя прадметы. Калі будзеце адказваць, не забудзьце паведаміць, колькі гектараў зямлі апрацоўвае вёска ў цяперашні час! Колькі ў вёсцы ёсць людзей майго ўзросту [70 гадоў і старэй]? Сам я адчуваю сябе добра і вам жадаю ўсяго добрага.
З павагай да вас І. КОТАЎ».

Пісьмо І. Котава прачыталі яго землякі. Многія дабучанцы добра памятаюць Іосіфа Васільевіча. Адказаць на яго пісьмо ўзяліся аднагодкі Котава — Канстанцін Канстанцінавіч Трацяк (па вулічнаму Васільевіч), Іосіф Андрэевіч Берка (Мацвеевы) і Мікалай Трафімавіч Шыманка (Васільковы), колішні сусед Котава.

«Паважаны Іосіф Васільевіч, трактар і прычэпныя прылады да яго мы атрымалі. Дзякуем за падарунак. Прыдасца ў гаспадарцы. А гаспадарка ў нас вялікая. Наш калгас «Рассвет» мае 27 розных трактараў, 11 самаходных збожжаўборачных камбайнаў, 10 сеялак, 6 бульбакапалак, два бульбаўборачныя камбайны, бурака- і кукурузаўборачныя камбайны, ільноцерабілкі і малатарні і многа-многа іншай тэхнікі. У кароўніках устаноўлены даільныя агрэгаты, ме-

ханізаваны амаль усе работы на свінафермах. На ворыве, сярэбе, пасадцы бульбы, акучванні, уборцы збожжа, абмалоце ручная праца не прымяняецца. Толькі на прысядзібных участках, дзе між садовых дрэў трактар не развернецца, апрацоўку глебы вядзём з дапамогай коней.

Цяпер пра Дабучын. Наша вёска з'яўляецца брыгадай калгаса «Рассвет». Апрацоўваем 533 гектары зямлі. Двароў у вёсцы 208. За гады Савецкай улады з нашай вёскі выйшла 85 настаўнікаў, 20 урачоў, 10 спецыялістаў сельскай гаспадаркі — аграномаў, заатэхнікаў. Усе яны працуюць у розных месцах нашай рэспублікі. 150 дабучанскіх хлопцаў і дзяўчат вучацца ў сярэдніх школах, тэхнікумах і інстытутах. Адзін наш аднавясковец нават генерал. Гэта Мікалай Антонавіч Чарнуха. Ты, напэўна, ведаеш яго. Наш аднагодак. Цяпер ён на пенсіі і жыве ў Маскве.

Многа дабучанцаў працуе ў Брэсце, Кобрыне, Мінску і Пружанах на будоўлях, заводах, прадпрыемствах. Дарога, якая праходзіць ля Дабучына, заасфальтавана. Па ёй ідуць аўтобусы ў Ваўкавыск, Слонім, Баранавічы, Гродна, Вільнюс, Калінінград, Брэст. Выходзь з хаты, сядай і едзь у любым напрамку.

Жывём мы ў дастатку. Хаты дабротныя, няма больш саляных дахаў. Людзі прыгожа апранаюцца, асабліва моладзь. У дамах калгаснікаў электрычнасць, радыё, тэлевізары. Увогуле, калі б ты прыхаў, то сказаў бы, што гэта новы Дабучын.

Яшчэ ты пытаеш, колькі людзей твайго ўзросту ёсць у вёсцы. Сабярэцца чалавек з 50. Іх было б больш, ды фашысты пабілі многіх у час вайны.

Ну вось, здаецца, мы пра ўсё і напісалі, што цябе цікавіла. Будзь здаровы! Прыязджай у госці.

Калгасныя пенсіянеры К. ТРАЦЯК,
І. БЕРКА, М. ШЫМАНКА».

УЧОРА І СЁННЯ

Трыццаць экзэмпляраў газет і часопісаў, два панталёны... на ўвесь цяперашні Жлобінскі раён. Тэлеграфная сувязь ажыццяўлялася адным апаратам «Морзе»...

Калі гэта было? Больш паўстагоддзя назад.
«Я дастаўляў паштовую карэспандэнцыю ў раён, які прылягае да Дняпра, — успамінае Іван Батус, які паступіў на работу ў паштова-тэлеграфную кантору ў 1906 годзе. — Уся яна складалася з васьмі газет ды некалькіх пісьмаў... Мой рабочы дзень працягваўся 10—11 гадзін у суткі, паколькі пасля дастаўкі карэспандэнцыі трэба было выконваць розныя дапаможныя работы ў канторы. Працавалі без выхадных, водпуску, не было страхавання, таму за час хваробы ніякай аплаты не налічвалася...»
Цяпер у Жлобін газет і часопісаў ідзе ў тысячу разоў

больш, чым да рэвалюцыі, а на раён у цэлым іх паступае больш дзевяноста тысяч экзэмпляраў, або звыш 1 100 экзэмпляраў на кожную тысячу чалавек.

У горадзе працуюць чатыры аддзяленні сувязі, на вёсцы — трыццаць шэсць. Газеты жлобінцы чытаюць у дзень іх выхаду. Па тэлефоне адгэтуль можна звязацца з любым пунктам нашай краіны. Тэлефонная сувязь аўтаматызавана і ажыццяўляецца гарадской і адзінаццацю сельскімі АТС.

Больш чым 17 тысячам радыёкропак прыйшло «на дапамогу» тэлебачанне. Толькі ў вёсках тэлевізараў налічваецца каля пяці тысяч.

У адзеле паднікі ўзраўнення распаўсюджвання друку Міністэрства сувязі БССР мне назвалі цікавую лічбу — 10 262 000. Столькі газет і часопісаў выітсваюць працоўныя рэспублікі. У сярэднім 1 173 экзэмпляры на кожную тысячу чалавек.

Г. ЛІСАЎ.

НАД ПЦІЧУ-РАКОЙ

Я ніколі не бачыў Шуры Есьмановіч. Якой яна была, мужная партызанка-разведчыца? Відаць, як і многія яе ровеснікі, зайадрасціла тым, хто здзяйсняў подзвігі ў гады грамадзянскай вайны, і шкадавала, што нарадзілася позна. Напэўна, калі, рызкуючы жыццём, цёмнай ноччу прабіралася ў партызанскі атрад з важным данясеннем, не думала, што робіць гераічны ўчынак.

Аднойчы партызанская разведчыца даведалася, што з Капаткевіч у Глуск рухаецца варожы асоб з нарабаным на насельніцтва збожжам. Адаць ворагу хлеб, калі ў вёсках лухнуць з голаду дзеці, калі ў лесе яе бацька, камісар партызанскага атрада «Чырвоны Кастрычнік», дзеліць яго паміж народнымі мсціўцамі маленькімі лустачкамі? Шура паведала ў атрад, калі пройдзе асоб, якая пры ім ахова. Аперацыя прайшла ўдала, а камандаванне партызанскага атрада вынесла ёй першую падзяку.

У доме Есьмановічаў заўсёды было людна. Збіралася моладзь, каб паспяваць пад гітару, развешчы сум цяжкіх дэбн акупацыі. Для верных сяброў у Шуры заўсёды былі партызанскія лістоўкі, газеты з Вялікай зямлі.

... Суровай была зіма 1942 года. На двары сакавік, а ў лесе ад марозу трашчаць дрэвы, нема вые ў коміне мяцельны вецер. У адзін з такіх халодных сакавіцкіх дэён у

Парэчча прыбыло некалькі аўтамашын з эсэсаўцамі. «Штосьці нядобрае рыхтуюць, — падумала Шура. — Трэба папярэдзіць партызан».

Маці не заўважыла, як яна запрэгла каня і накіравалася ў лес. Пад вечар мароз крыху ўзмацніўся. Паклажа не цяжкая: пяць-шэсць нятоўстых бярвенняў ляжаць на снях, але нехаця трухае па дарозе конь. У Шуры настрой прыўзняты. Недарэмна гнала каня, спышалася: партызаны папярэджаны.

Яе схпілі на ўскраіне вёскі, кінулі ў хлеў. А назаўтра допыт. Білі, адлівалі вадой, зноў білі. Напоўраздзетую і босую ганялі па снезе. Яна маўчала. Аднойчы аглянулася: на вострым сьпучым снезе ўбачыла яркія чырвоныя плямы: «Дзіўна, ногі не баліць — і кроў...»

— Дзе партызаны? — дзесяткі, сотні разоў чула яна гэтае пытанне. — Да каго хадзіла ў лес? Дзе бацька?

На трэці дзень яе павялі да хаты. Дома былі меншыя сёстры Ніла і Тамара, браты Міша і Трохадовы Гена. Убачыўшы знявечаны твар і акрываўленыя ногі сястры, дзеці заплакалі. Разам з Шурай іх зачынілі ў старой кузні, аблілі яе бензінам і запалілі.

... Над Пціччу-ракой снізе, без хмурынкі-вясенняе неба. Такім у апошні раз бачыла яго дваццацігадовая Шура Есьмановіч, якая аддала сваё жыццё за тое, каб неба над галавамі людзей заўсёды заставалася чыстым.

С. УЛАДЗІМІРАЎ.

Акцябрскі раён.

У Глускім раёне балотамі занята чвэрць сельскагаспадарчых угоддзяў. У распараджэнні Глускага будаўніча-мантажнага ўпраўлення меліярацыі, якое займаецца асушэннем гэтых пераувільготненых зямель, больш сотні магутных трактараў розных марак, шмат каўшовых экскаватараў, карчавальнікаў, бульдозераў, цяжкіх дыскавых барон і іншай меліярацыйнай тэхнікі. Толькі за апошнія два гады механізатары ўпраўлення здалі калгасам і саўгасам Бабруйскага, Глускага і Асіповіцкага раёнаў больш 7 тысяч гектараў асвоеных тарфянікаў, збудава-

лі 18 мастоў, 50 жалезабетонных трубапераездаў, 6 шлюзаў. За гэты ж перыяд меліяратары прарылі 600 кіламетраў магістральных і асушальных каналаў, раскарчавалі 4 тысячы кустарнікаў і дробналесся. Звернуўшы да жыцця гектары зямлі дазваляюць калгасам і саўгасам значна павялічыць ураджай. НА ЗДЫМКУ: магутныя карчавальнікі рыхтуюць трасу для пракладкі асушальнай сеткі ва ўрочышчы «Грэтава» [калгас імя Чапаева]. Тут будзе асушана 500 гектараў тарфянікаў.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

Парывісты халодны вецер пранізваў да касцей. Мікалай, былы супрацоўнік райгазеты, Сцяпан Шарамет, таксама журналіст з суседняга раёна, і былы пракурор Іван Кулей сталіся за парканам непадалёк ад памяшкання друкарні. «Ты добра памятаеш месца?» — шэпча Кулей. «А як жа, сам закапаў», — адказвае Мікола. Капалі па аднаму, стараючыся не стукаць рыдлёўкай. І вось ужо Мікалай выцягвае з зямлі цяжкую скрынку са шрыфтамі. Калі шрыфты былі ссыпаны ў мех, партызаны хутка выбраліся з пасёлка і накіраваліся ў лес.

А назаўтра ва ўрочышчы «Стаўпішча» адбылася першая «лятушка» партызанскай рэдакцыі. На ёй прысутнічаў і сакратар падпольнага райкома партыі Сямён Маханько. Газета павінна выйсці — раўнэнне было аднадушным. Але як? Шрыфт ёсць, аднак ніхто з рэдакцыі не ведаў наборнай справы, не было і друкарскай машыны, фарбы, паперы.

Іван Кулей узяўся змайстраваць друкарскі станок, Сцяпан Шарамет дастаў у сялян фарбу, якой фарбавалі адзенне, а Мікалаю Бабаку даручана было знайсці наборшчыц. І праз некаторы час выйшаў першы нумар газеты «Народны мсцівец».

У густым ельніку схавалася партызанская зямлянка. Між дрэў нацягнута тонкая нітка антэны, а ў зямлянцы радыст Пётр Арцёмаў прымае весткі з Вялікай зямлі — матэрыял для чарговага нумару. Рэдактар Філімон Камоцкі, супрацоўнікі Мікалай Бабак і Сцяпан Шарамет разбіраюць пісьмы аўтару-партызан, на хату апрацоўваюць іх, звяраюць зводкі Савінфармбюро, здаюць у набор матэрыялы. Над касамі схілялася наборшчыца Ніна Кандратовіч. Нумар звярстаны. І вось за справу бяруцца Бабак і Шарамет. Зараз яны друкары. Свежыя адбіткі кладуцца ў роўныя стосы.

Партызанскую газету хутка даставяць у кожны атрад, у вёскі яе панясуць Вольга Яраш, Кацярына Шарамет, Валодзя Іваноў і многія іншыя. «Смерць нямецкім акупантам!» — такі аншлаг над загалоўкам першай паласы.

Вось № 26 за 1943 год. У перадавым артыкуле «Акцябр Савецкі» газета піша: «Не пакарылі немцы нашага раёна, не патушылі ў ім полымя партызанскай вайны, не зламалі нашай гордай волі. Мы стойка змагамся на сваёй зямлі!»

Наступіла жніво. Газета заклікала: «Ні грама хлеба ворагу... За кожны сноп нашага жыта хай скоціцца галава фашыста». У нумары «Народнага мсціўца», знойдзеным у забітага нямецкага афіцэра, гэтыя словы былі падкрэслены і абведзены алоўкам. Далей рукой ката было напісана: «У першай жа вёсцы расстраляць 100 чалавек». Але трапная партызанская куля знайшла забойцу да таго, як ён ажыццявіў свой крываваы намер.

Людзі верылі сваёй газеце, ворагі баяліся яе. З атрада ў атрад, з вёскі ў вёску ішла партызанская газета, яна ўсяляла веру ў перамогу, узнімала народ на барацьбу.

Ул. СМОЛЯР.

Акцябрскі раён.

На берагах

Напярэдадні знамянальнай даты ў нашай гісторыі — 50-годдзя з дня ўтварэння БССР і Кампартыі Беларусі мы ў думках перагортваем старонкі летапісу слаўнага паўстагоддзя. У кожным нумары газеты чытач знаходзіць артыкулы, прысвечаныя маючаму адбыццю вялікаму святу беларускага народа. Сёння пад рубрыкай «Да 50-годдзя БССР» мы пачынаем публікацыю матэрыялаў па абласцях рэспублікі. Першая з іх Віцебская. Аб ёй па просьбе рэдакцыі расказвае пісьменнік Міхась МАШАРА.

Віцебск. Від на вуліцу Кірава і Тэатральную плошчу.

Пры слове Віцебск перад вачыма паўстае старажытны горад, які патанае ў зеляніне садоў, сквераў і паркаў. Ён шырока і прасторна, як волат, разлётся на крутых берагах Заходняй Дзвіны. У яе імклівых водах адлюстроўваюцца мury палацаў, гмахі шматпавярховых дамоў, магутныя карпусы заводаў, фабрык і камбінатаў. Горад здаецца зусім маладым, поўным сілы і нястрымнай энергіі. Калі глядзіш на яго, ніяк не хочацца верыць, што на яго плячэ ляжыць ужо дзесятае стагоддзе.

Ад блакітных азёр Браслаўшчыны і сасновых бароў Расоншчыны да заліўных лугоў Дуброўшчыны і льяных палеткаў Талачына, па берагах вялікіх рэк Дняпра і Заходняй Дзвіны на 40 тысяч квадратных кіламетраў раскінулася Віцебшчына. Прырода яе нязвычайна шчодрая і казачна прыгожая. Размясціўшыся на шырокім славянскім шляху, дзе скрыжаваліся дарогі з Заходняй Еўропы ва Усходнюю, на непасрэдным рачным выхадзе ў Балтыйскае мора, яна заняла выключна выгаднае транспартнае і геаграфічнае становішча, што спрыяла яе эканамічнаму і культурнаму развіццю.

Віцебшчына. Непаўторны, здзіўляючы край, край сініх азёр і меднаствольных бароў, край цудоўных легенд і мелодычных народных песняў, у якіх, нібы ў летапісу, дзеі народа на працягу сівых стагоддзяў.

Віцебшчына — гэта Полацк, радзіма Францішка Скарыны. Адзінаццаць стагоддзяў Сафійскаму сабору, які ўзвышаецца на Замкавай гары, але і сёння ён здзіўляе характвам і лёгкасцю сваіх стрэльчатых вежаў. У Полацку пабудаваны буйны завод шклозалазна, завод жалезабетонных вырабаў і інш.

Віцебшчына — гэта Наваполацк, які вырас на нашых вачах, гэта Лукомль, дзе зараз будзеца на беразе возера флагман беларускай энергетыкі—Лукомльскія ДРЭС. Магутнасць толькі яе першай чаргі ў два разы перавысіць магутнасць даваеннага Днепрагэса.

Віцебшчына — гэта Орша з яе слаўным ільнокамбінатам, гэта Браслаў, Дзісна, Ушача, Лепель, Друць, Глыбокае. Сённяшня Віцебшчына — край магутнай і рознабаковай індустрыі. Такой яе зрабіў Вялікі Кастрычнік.

Зусім іншай была Віцебшчына да рэвалюцыі. У 1904 годзе ў Віцебску налічвалася ўсяго 825 рабочых. Прамысловасць была мізэрная і найбольш

саматужнага тыпу. Працавалі рабочыя па 10—11 гадзін, зарабляючы ў сярэднім па 50 капеек у дзень. Аб бясплатным лячэнні, аплачваемых водпусках, камунальных кватэрах, навучанні дзяцей не магло быць і гаворкі.

Не лепш жылося і сялянства ў вёсках. 82 працэнты ўсёй зямлі належала абшарнікам, а на 300 тысяч сялянскіх гаспадарак прыходзілася 129 тысяч дзесяцін зямлі — крыху больш як па паўдзсяціны на гаспадарку. Драўляны плуг, саха, барана, серп ды кася—такімі прыладамі працы карысталіся сяляне.

Каля чатырох пятах насельніцтва было непісьменным. Не было ні адной вышэйшай навучальнай установы. А на ўтрыманне пачатковых і царкоўна-прыходскіх школ і іншых навучальных устаноў у Віцебскай губерні ў 1914 годзе было асіравана 77,7 тысячы рублёў. Дарэчы, выдаткі на патрэбы паліцэйскіх склалі ў тым жа годзе 160 тысяч рублёў. Заняткі ў школах вялі 1593 настаўнікі, 829 папоў і 76 ксяндзоў. На ўсёй Віцебшчыне налічвалася 7 невялікіх бібліятэк.

«Медыцынскую дапамогу» асноўнай частцы насельніцтва аказвалі знахары і шаптуны.

Кастрычніцкая рэвалюцыя прынесла новае жыццё на старажытную Віцебшчыну. Віцебск стаў буйным прамысловым цэнтрам. Тут выраслі два станкабудуўнічыя заводы — імя Камінтэрна і імя Кірава, панчошна-трыкатажная фабрыка «КІМ», швейная фабрыка «Сцяг індустрыялізацыі», фабрыка мэблі, лесазавод, мясакамбінат. У Оршы пачалі працаваць ільнокамбінат, машынабудуўнічы завод «Чырвоны барацьбіт», мясакансервавы камбінат і іншыя прамысловыя прадпрыемствы. Давала прадукцыю папяроваяя фабрыка «Чырвоная зорка» ў Чашніках. У Суражскім раёне запрацавалі картонная фабрыка імя Вароўскага і шклозавод «Ноўка», у Дуброўна — «Дняпроўская мануфактура», у Высачанах — ільнопрадзільная фабрыка імя Карла Маркса. Гордасцю рэспублікі сталі дзецішчы першай пяцігодкі — БелДРЭС і «Асінторф».

Непазнавальна змянілася і сельская гаспадарка Віцебшчыны. 170 тысяч сялянскіх гаспадарак аб'ядналіся ў калгасы. На калгасныя палеткі выйшлі звыш 2 тысяч трактараў, 417 камбайнаў, 667 трактарных сеялак, 659 шыроказахватных ільноцерабілак, каля 4 тысяч сена-

касілак, 759 грузавых аўтамашын і шмат іншай тэхнікі.

Але прыйшоў чэрвень 1941 года. На гарады і вёскі Віцебшчыны градам пасыпаліся фашысцкія бомбы. Прамысловыя прадпрыемствы і культурныя установы вобласці гітлераўцы ператварылі ў руіны і папалішчы, калгасы, саўгасы і машына-трактарныя станцыі разграбілі. Знішчылі і спалілі бальніцы і школы, зраўнялі з зямлёй многія помнікі гісторыі і культуры.

Акупанты знішчылі на Віцебшчыне 244310 мірных жыхароў. Больш як 100 тысяч юнакоў і дзяўчат угналі ў Германію. Стагнала залітая крывёю зямля. Гарады ляжалі ў руінах. Вёскі і сёлы пакрыліся попельам пажарышчэў. Зямля зарасла бур'яном, лазовымі кустамі і дробналесем.

Аднак Віцебшчына не стала на калені перад азявэрлым ворагам. Мужчыны і жанчыны, нават падлеткі—усе, хто мог трымаць зброю, узяліся на барацьбу з акупантамі. У час Вялікай Айчыннай вайны на Віцебшчыне дзейнічала 35 партызанскіх брыгад. Шмат гераічных старонак упісалі ў партызанскі летапіс праслаўленыя камандзіры і кіраўнікі партызанскага руху К. Заслонаў, М. Шмыроў, П. Машэраў, А. Данукалаў, Ф. Маркаў, В. Лабанок, І. Захараў, Д. Цябут і іншыя. У вобласці дзейнічала больш 60 падпольных патрыятычных груп. Сярод іх змагаліся з ворагам слаўная дачка беларускага народа Вера Харужая, гераічныя камсамольцы Обалі і «Асінторфу». Народныя мсціўцы знішчылі больш 100 тысяч гітлераўцаў, пусцілі пад адхон звыш тысячы воінскіх эшалонаў.

Калі Савецкая Армія вызваліла ад акупантаў Віцебшчыну, яна была падобна на выпаленую пустыню. Можна было праехаць многа дзесяткаў кіламетраў і не сустрэць ні адной вёскі, толькі сям-там па ярах, пад узгоркамі можна было ўбачыць дзве-тры ўкрытыя, як норы, зямлянкі, дзе туліліся ўцалелыя жыхары. За час фашысцкай акупацыі ў сельскай мясцовасці было спалена 68330 жылых дамоў. Насустрэч сваім вызваліцелям з руін разбуранага Віцебска выйшла толькі 118 жыхароў.

Усё трэба было пачынаць, як на цаліне, нанова: будаваць фабрыкі і заводы, школы і бальніцы, вытворчыя і жылыя памяшканні, разводзіць жывёлу, араць зямлю.

А сёння глядзіш на Віцебшчыну, на яе гарады і вёскі і

здзіўляешся: якую жыццёвую сілу трэба было мець маім землякам, каб залячыць усе раны, каб адрадзіць усё ў некалькі разоў багацейшым і прыгажэйшым.

Віцебская вобласць складаецца з 21 сельскага раёна, 15 гарадоў і 25 гарадскіх пасёлкаў. Зараз у вобласці 119 саўгасаў і 581 калгас. Гэта буйныя, шматгаліновыя сельскагаспадарчыя прадпрыемствы, багата аснашчаныя сучаснай тэхнікай.

Кажуць, што лічбы—нудная рэч. Ведаю, што іх ў мяне многа. Аднак лічбы бываюць часам красамоўнейшымі за лірычныя радкі. Асабліва, калі яны гавораць аб пераўтварэнні жыцця працоўных за 50 савецкіх гадоў. Тады яны гучаць, як гімн вольнай працы і вольнаму народу.

За гады Савецкай улады карэнным чынам змянілася становішча культуры і асветы на Віцебшчыне. Зараз тут працуе 2155 школ, у якіх выкладаюць 15389 настаўнікаў. У педагагічным, медыцынскім, ветэрынарным і тэхналагічным інстытутах вучыцца 6547 студэнтаў і працуе 680 выкладчыкаў, у тым ліку 245 дактароў і кандыдатаў навук. 8777 чалавек займаецца ў 17 тэхнікумах, звыш 7 тысяч—у прафесійна-тэхнічных вучылішчах.

У вобласці 190 бальніц на 12310 ложкаў, 390 фельчарскіх пунктаў, 636 аптак і аптэкарскіх пунктаў. Насельніцтва абслугоўваюць 2420 урачоў і 7500 чалавек сярэдняга медыцынскага персаналу.

Вядзецца вялікая работа па збудаванню стадыёнаў, спартыўных залаў і пляцовак. Шырока разгорнута спартыўна-масавае і фізкультурнае выхаванне.

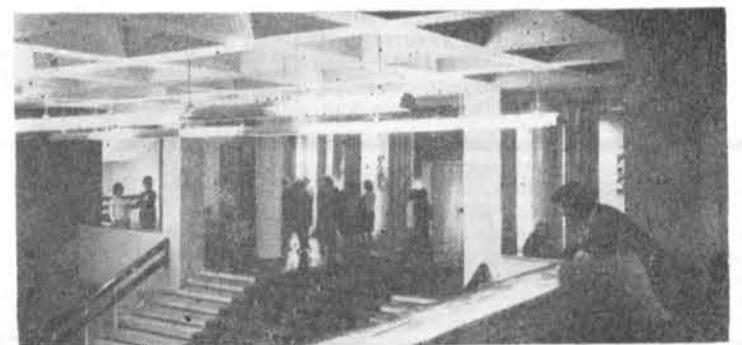
Віцебскі драматычны тэатр імя Якуба Коласа—адзін з лепшых у рэспубліцы. У вобласці працуе 7 народных тэатраў, 7 дзяржаўных музеяў, 749 стацыянарных і перасоўных кінаўстановак.

Выпускаецца 28 газет агульным тыражом 175 тысяч экзэмпляраў.

У мінулым годзе на выплату пенсій выдаткавана 51 мільён рублёў. 222,5 тысячы чалавек атрымліваюць дзяржаўныя пенсіі, з іх 88 тысяч—калгаснікі.

У творчай працы і смелых імкненнях сустракае слаўная Віцебшчына 50-годдзе рэспублікі і Кампартыі Беларусі.

Здымкі на Віцебшчыне зрабілі фотакарэспандэнты К. ЯКУБОВІЧ, В. ДУБІНКА і Г. УСЛАМАЎ.

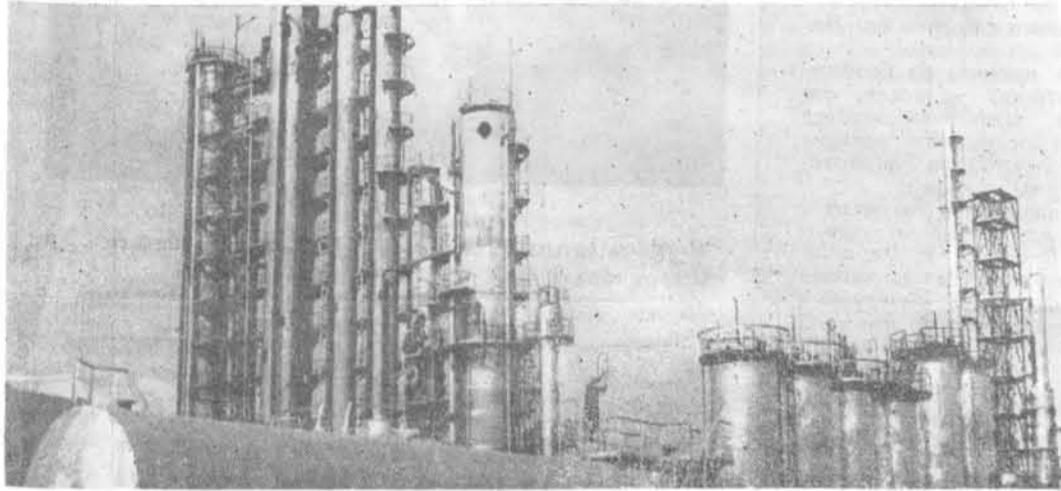

Драматычны тэатр імя Якуба Коласа.

На лекцыі ў Віцебскім медыцынскім інстытуце.

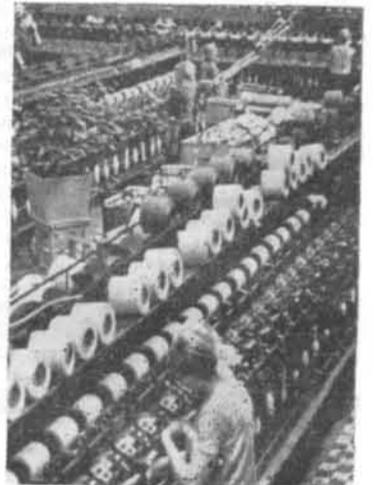
Дняпра і Дзвіны

Наваполацк. Нафтаперапрацоўчы завод.

Віцебскі станкабудаўнічы.

Аршанскі льнакамбінат.

СВЯТЛО ПЕРШЫХ ЛЯМПАЧАК

У дні святкавання 13-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі была ўведзена ў дзеянне першая чарга Асінаўскай дзяржаўнай раённай электрастанцыі, пабудаванай па плане ГОЭЛРО. Гэта была вялікая перамога рабочага класа Беларусі, які пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі з братняй дапамогай працоўных іншых рэспублік няспынна ажыццяўляў курс на індустрыялізацыю краіны. Як жа здабывалася гэтая перамога, значэнне якой сёння цяжка перацаніць?

«Мне давалося разбіраць гумно, што стаяла на месцы сённяшняй электрастанцыі. Помню, як бедаваў яго гаспадар, як галасіў і ўпрошваў пачакаць. Пачакайце, казаў ён, усё ўладкуецца, сулакоціца. А то гумно разбяраце і станцыю не пабудуеце».

Гэтыя радкі я прачытаў у раённай газеце «Ленінскі прызыў». Іх аўтар — адзін з ветэранаў БелДРЭС Ф. Караленка. Ён вельмі дакладна перадаў настрой селяніна. Не мог той вольна так адразу адмовіцца ад векавых традыцый, якія гулі яго ўніз, не мог прызвычаіцца да таго, што ў яго можа быць другое жыццё. Таму ён не верыў спачатку ў тую змену, якія несла яму Савецкая ўлада.

36 двароў. Гіблае, прадымленае балотнае жыццё — такое мінулае вёскі Арэхі, на месцы якой сёння стаяць пасёлка Арэхавіцкі і БелДРЭС. У трох кіламетрах ад вёскі, у Выдрыцы, знаходзіўся маёнтак памешчыка Хлюсіна, якому належалі навакольныя землі, лясы і вялікае возера. 40 дзесяцін меў поп. Зямлю

ён здаваў у арэнду сялянам на такіх умовах: трэба было ўзараць поле, засеяць, вырашціць, сабраць ураджай і дзве трэці аддаць папу — два снапы бацюшку, адзін сабе. Такая ж «арыфметыка» была і адносна сенажаці. Толькі тут лік вёўся ўжо на копы.

Самі сяляне мелі па 2—3 дзесяціны. Паспрабуй пракармі такую сям'ю, як у Кунцэвічах — дзевяць душ.

Жылі ў Арэхах і беззямельныя. Яны працавалі на заводзе ў Выдрыцы, які выпускаў драўнінавы спірт і належаў нямецкай кампаніі.

Дзеці, падлеткі, старыя збіралі ягады, грыбы, дралі лыка, нарыхтоўвалі лазу. Усё гэта купляў уладальнік карчмы і піўной лаўкі Эсыкін, а затым збываў з выгадай для сябе.

Лясы, ізумруды багны, нерухомае шкло вады і зноў лясы, лясы. Зблізку лясныя стужкі зялёныя, далей яны сінія і недзе на ліні гарызонта бяліся. Але людзям, якія жылі тут, было не да прыгажосці. Гавораць, што

праз гэтыя мясіны прабіраўся да Беразіны Напалеон. Напрасткі шлях яму быў адрэзаны, дык ён пайшоў у абыход праз балота. Давалося для абызду наладжваць дамбы. Мяхоў з зямлёй мала было, затое мэральных заваўнікаў — мноства. Кладлі іх уперамежку з мяхамі.

Здавалася, сама прырода і час зрабілі ўсё, каб запаліць тут чалавека, каб ён не мог выбрацца з багны, каб назаўсёды застаўся ён цёмным і гаротным.

Але праз багню і непразлыя зараснікі сюды прыйшла Савецкая ўлада. Новая гісторыя Арэхавіцка паўстае перад намі ва ўспамінах першых будаўнікоў БелДРЭС. «У 1925—1926 гадах тут працавалі разведвальнікі. А ўлетку дваццаць сёмага мы пачалі». (З успамінаў Н. Кунцэвіча).

Пачатку работ па ўзвядзенню электрастанцыі быў прысвечаны мітынг. Усё на сельніцтва навакольных вёсак, дэлегацыі рабочых і сялян, партыйныя і савецкія кіраўнікі прыбылі на ўрачыстасць. На трыбуне — чырвоны сцяг. Аркестр выконвае «Інтэрнацыянал». Шматгалося «ўра» каціцца па радах. Убіваецца першы калок на «Асінбудзе». Да яго прыкаваны вочы прысутных, на яго накіраваны позіркі мільёнаў людзей многанацыянальнай сям'і СССР.

«Тут працавалі рускія, украінцы, беларусы, латышы, літоўцы, татары... Словам,

СССР у мініяцюры. Гэта параўнанне я раблю не выпадкова. Наша краіна — маналітная сям'я. І будоўля наша была такой сям'ёй. Жылі мы дружна, працавалі дружна і шлі да мэты ўсе разам». (З успамінаў І. Ефімоўскага).

Больш дзвюх тысяч чалавек было ў калектыве будаўнікоў. На дапамогу беларусам Масква і Ленінград прыслалі сваіх інжынераў, Раствоў-на-Доне — муляраў, Калуга — сталяроў, Разань — тарфянікаў, Казань і Чарнігаў — грабароў.

Фронт работ быў шырокі. Узводзіліся карпусы ДРЭС, механізаванае прадпрыемства па здабычы торфу, жылыя дамы, грамадскія памяшканні рабочага пасёлка, часовыя збудаванні, пракладвалася чыгунка Арэхі — Хлюсіна, вузакалеяка да «Асінторфу», шасейная дарога да Грышаной, лініі электраперадач. Галоўнымі прыладамі працы былі рыдлёўка, тапор, тачка. Часта бывалі аўралы — прыбудзе ноччу састаў з дрвамі або будаўнічымі матэрыяламі, і добраахвотнікамі становіліся ўсе. Многа было нядзельнікаў, суботнікаў. Нярэдка камуністы выязджалі ў вёскі праводзіць хлебна-рыхтоўкі, а затым дапамагаць у арганізацыі калгасаў.

Нягледзячы на ўсе цяжкасці, справа хутка рухалася наперад. Пасля першых месяцаў работы вынікі былі настолькі пераканаўчымі, што...

Зрэшты, вольна што расказваюць аб сходзе, прысвечаным 10-й гадавіне Кастрычніцкай рэвалюцыі. Клуб, разлічаны на 50 чалавек, змясціў больш 800. Вокны і дзверы былі адчынены — многія стаялі на вуліцы. Першы даклад быў прысвечаны гадавіне Вялікага Кастрычніка, другі — першым крокам «Асінбуда». Пасля дакладчыкаў пачалі выступаць сяляне.

— Калі прыйшлі разведвальнікі, а затым будаўнікі, мы ўсё яшчэ не верылі, думалі, што ўсё дарэмна, — гаварылі вясковыя прадстаўнікі на сходзе, — а цяпер бачым, што ўсё будзе так, як задумана. Савецкая ўлада прыйшла і будзе.

З залы дадалі: — І абавязкова пабудуе. Прамоўца скончыў:

— Мы дапаможам у гэтым.

Усе ўсталі і запелі «Інтэрнацыянал».

Пасля гэтага сходу жыха-

ры навакольных вёсак яшчэ больш актыўна ўключыліся ў будаўніцтва, дапамагалі хто чым мог.

Праз тры гады сярод балот узняўся профіль гіганта, які знайшоў на балоце векавы грунт і трывала стаў на яго каменнай нагой. Корпус з бетону і сталі правёў мяжу паміж мінулым і будучым.

У дні святкавання трынаццатай гадавіны Кастрычніка з новага пасёлка Арэхавіцкі па правадах да індустрыяльных цэнтраў рэспублікі пабег ток.

Цэнтральны Камітэт КПБ і ўрад рэспублікі спецыяльным прывітаннем цёпла і сардэчна павіншавалі калектыву будаўнікоў і эксплуатацыйнікаў з гэтай выдатнай падзеяй, з гэтай вялікай перамогай. Узвядзенне самай эканамічнай, самай буйной у тых часы станцыі на мясцовым паліве стварыла неабходныя ўмовы для апарэджваючых тэмпаў развіцця энергетычнай гаспадаркі і забяспечыла не толькі хуткую электрыфікацыю дзельных прадпрыемстваў, але і развіццё новых галін прамысловасці, транспарту.

І гэта яшчэ не ўсё. Будаўніцтва БелДРЭС з'явілася вялікім палітычным фактарам. Паводле слоў былога старшыні мясцовага Савета, а затым майстра турбінага цэха Ф. Балашова, будаўніцтва электрастанцыі, першая электраэнергія вельмі дапамаглі ў арганізацыі калгасаў. Нішто так не агітавала за калектывную працу, як прыклад сацыялістычнага саборніцтва і электрыфікацыя вёсак.

... Углядаючыся сёння ў тую далёкую гаду, мы бачым, як святло першых лямпачак Ільіча разрывае спрадвечную цемру. Эстафету Капырская, Шатурская, Асінаўскай станцыі прынялі асілкі Волгі і Енісея, Дняпра і Камы. Цяпер першыя першыя пяцігодкі на фоне нашых «сучаснікаў» — быццам капля ў велізарным электрычным моры. Але яны дарагія нам, як першыя ўзыходы лінінскага пасеву, як першыя святы геаграфічных будняў, як крыніца грандыёзных змен. Гэтыя каплі стварылі мора. Яны — пачатак пачатку таго, што здзейснілася і што яшчэ здзейсніцца.

М. ІВАНОУ.

Віцебшчына—край блакітных азёр.

АРТЫСТАМ ХЛЕБ-СОЛЬ

Ужо другі месяц ідзе па рэспубліцы фестываль беларускага мастацтва, прысвечаны 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі. У гэтым масавым свяце мастацтва прымаюць удзел вядучыя прафесіянальныя творчыя калектывы: Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, Акадэмічная харавая капэла пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Р. Шырмы, Беларускі дзяржаўны народны аркестр пад кіраўніцтвам народнага артыста рэспублікі прафесара І. Жыновіча, Дзяржаўны хор, якім кіруе народны артыст БССР Г. Цітовіч, камерны аркестр Беларускай філармоніі, Дзяржаўны ансамбль танца, эстрадныя калектывы, а таксама група салістаў Вялікага акадэмічнага тэатра оперы і балета, народныя артысты рэспублікі З. Бабій, В. Чарнабаеў, Н. Давыдзенка і іншыя.

Фестываль пачаўся на Гомельшчыне. Сотні канцэртаў далі беларускія артысты ў самых глыбінных раёнах Палесся, у калгасах, саўгасах, на заводах і фабрыках. Калгаснікі сельгасарцелі імя Леніна прымалі Дзяржаўны народны хор БССР. Дзяўчаты ў нацыянальных касцюмах паднеслі артыстам па старадаўняму звычайу хлеб-соль. На адкрытай эстрадзе загучалі беларускія песні, закружыліся ў яркіх

нацыянальных касцюмах танцоры. Гасцямі хлебаробай была вядомая ў нашай краіне Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР пад кіраўніцтвам народнага артыста Саюза ССР Р. Шырмы.

На Брацішчыне выступалі цымбалісты. У прасторным калгасным доме культуры прафесар І. Жыновіч расказаў калгаснікам аб дасягненнях беларускай народнай музыкі за 50 год Савецкай улады. Салістка філармоніі І. Адзіноцова праспявала песні Ю. Семянякі «Расцвітай, Беларусь» і І. Лучанка «Журавы на Палессе ляцяць».

Эстафета фестывалю прайшла па Гродзенскай, Брэсцкай і Магілёўскай абласцях, дзе выступалі Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР пад кіраўніцтвам заслужанага артыста рэспублікі В. Катаева і дыпламанта Усесаюзнага конкурсу дырыжораў Ю. Яфімава.

З вялікім поспехам праходзяць выступленні эстрадных калектываў пры ўдзеле заслужанага артыста БССР В. Вулячына, Р. Дзідзенкі, М. Шышкіна, а таксама маладога эстраднага ансамбля «Лявоніха». Фестываль беларускага прафесіянальнага мастацтва ахапіў усе куткі рэспублікі.

Народны артыст БССР Зіновій БАБІЙ прымае хлеб-соль ад жыхароў горада Ліды.

Фота М. РУБІНШТЭЙНА.

САМАЯ ПАЎНОЧНАЯ Ў СВЕЦЕ

У запаларны Мурманск прыбыў на чыгуныцы вагон з карцінамі, гравюрамі, скульптурамі, творамі прыкладнага мастацтва. Сакратарыят праўлення Саюза мастакоў РСФСР прыняў рашэнне адкрыць у Мурманску пастаянную карцінную галерэю. Яна будзе адной з самых паўночных у свеце.

Дырэкцыя выставак Мастацкага фонду СССР бясплатна перадала Мурманску калекцыю твораў мастацтва коштам у пайтара мільёна рублёў. Сярод карцін і скульптур—работы савецкіх мастакоў Канчалойскага, Тагансона, Канёнкава, Кербеля, Верэйскага... Усяго ў калекцыі прадстаўлена больш сямісот аўтараў. У галерэі будзе прадстаўлена і прыкладнае мастацтва: разьба па косці і дрэву, вырабы з малахіту, бурштыну, дымакэйскай цацка, шэдэўры Палеха, Фядоскіна, Метэры, а таксама унікальныя ювелірныя вырабы, тканіны, вопратка.

М. ПАПОУ.

ВЫСТАЎКА НА ВЫСТАЎЦЫ

У павільёне «Савецкая культура» на ВДНГ адкрылася вялікая выстаўка работ беларускіх майстроў выяўленчага мастацтва. На ёй экспануецца больш чым трыста твораў жыванісу, графікі і скульптуры. Вялікае месца займаюць работы народных майстроў і мастакоў дэкаратыўна-прыкладнага жанру. Усяго ўвазе наведвальнікаў выстаўкі прапануецца каля 700 экспанатаў. Гэта творы, зробленыя беларускімі майстрамі пэўнага і рэзкага за апошнія 3—4 гады.

Сярод двухсот мастакоў, чыя работы паказаны на выстаўцы, — майстры старэйшага пакалення і моладзь. Большасць твораў, якія ўбачыць масквічы, экспанавалася ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР.

Выстаўка выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва БССР у Маскве прысвечана 50-годдзю рэспублікі і Кампартыі Беларусі.

ПРАЦУЮЦЬ БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТУРАЗНАЎЦЫ

Сёлета ў Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук БССР скончана праца над стварэннем чатырохтомнай гісторыі беларускай літаратуры. Да двух тамоў «Гісторыі беларускай літаратуры», якія выйшлі ў свет ў 1965-66 гадах, неўзабаве дабавяцца два тамы «Гісторыі беларускай дэкастрычніцкай літаратуры».

Навуковая гісторыя беларускай літаратуры створана ў рэспубліцы ўпершыню. У гэтай калектыўнай працы асвятляецца шматвяковы (ад старажытнасці да нашых дзён) працэс узнікнення і развіцця беларускай літаратуры ва ўзаемазвязі з развіццём літаратур братаў славянскіх народаў, дзецца характарыстыка буйнейшых беларускіх пісьмэннікаў. «Гісторыя» будзе карысным дапаможнікам для спецыялістаў, выкладчыкаў сярэдніх школ, для ўсіх, хто цікавіцца ўчарашнім і сённяшнім днём нашай літаратуры.

Стварэнню навуковага курса гісторыі роднай літаратуры папярэднічала плённая праца ўсяго атрада беларускіх літаратурназнаўцаў і, у прыватнасці, супрацоўнікаў інстытута. Імі ў

апошнія гады падрыхтаваны рад сур'ёзных крытычных і літаратурназнаўчых даследаванняў — каля трыццаці манаграфій аб творчасці нашых вядучых майстроў слова, асобныя працы па праблемных пытаннях літаратурназнаўства, некалькі выпускаяў зборнікаў навуковых прац «Беларуская літаратура. Даследаванні і публікацыі».

Сумесна з Інстытутам сусветнай літаратуры імя А. М. Горкага Акадэміі навук СССР інстытут займаецца вывучэннем заканамернасцей сусветнага літаратурнага працэсу і прымае ўдзел у напісанні шматтомных «Гісторыі савецкай літаратуры» і «Гісторыі сусветнай літаратуры».

Ужо выйшла ў свет кніга акадэміка Акадэміі навук БССР Міхася Лынькова «Летапіс жыцця Беларускай савецкай літаратуры за 50 гадоў», у хуткім часе выйдзе з друку калектыўны зборнік «Садружнасць літаратур», а таксама двухтомнік Максіма Багдановіча.

Сёлета будуць падрыхтаваны да выдання таксама першыя тамы збораў твораў заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры Янкі Купалы ў 7-мі і Якуба Коласа ў 15-ці тамах.

СЕЛЬСКІЯ ТУРЫСТЫ

Аляксандр Лежань, малады калгаснік з арцелі «Ленінскі шлях» Карэліцкага раёна, вярнуўшыся з турыцкага падарожжа, расказаў сваім сябрам: — Цікавае было падарожжа. Наша група пабывала ў сталіцах Літвы, Латвіі і Эстоніі, наведвала Ленінград. Асабліва спадабалася мне ў Маскве. Там мы агледзелі слаўтасці Крамля, Аружэйную палату, былі ў Траціякоўскай галерэі.

Аляксандр Лежань не адзіны турыст у мясцовым калга-

се. Удалае падарожжа па Закарпаццю зрабіла цялятніца Галіна Кулак. У шлопачным паходзе ад Кіева да Канева прыняла ўдзел калгасніца Ганна Асташка. Шмат цікавага ўбачыў і трактарыст Аляксей Бурак. Ён у час свайго падарожжа пабываў у Малдавіі, на Украіне, некалькі дзён правёў на беразе Чорнага мора.

Усе сельскія турысты падарожнічалі па бясплатных пудзёўках.

П. САЧЫЎКА.

(Працяг. Пачатак у №№ 11—13, 15—17, 20—23).

На дарогу Надзя выйшла нечакана. Уласна, гэта можа і не дарога, а так — сцяжына, па якой адзін ці два разы праехалі на санях. Відаць, недалёка вёска, бо там-сям санны след быў зацяршаны сенам, а сена тут задалёк не воззяць. Стары звычайна стаяць ці на выгане, ці на ўскрайку лесу, ці на вялікай палыне.

Надзя павярнула назад. Трэба параіцца са Слесарэнкам, вырашыць, што рабіць далей, куды падацца.

Камандзір разведкі асунуўся ў снег і, здавалася, драмаў. Надзя павалтузіла яго за плячо. Ён маўчаў. Тады яна паклікала:

— Дзядзька Ферাপонт... Таварыш камандзір!

Слесарэнка маўчаў. Надзя напалохалася. Што ж гэта такое? Зазірнула яму ў твар. Твар быў бледны і хваравіты.

— Таварыш камандзір!.. Слесарэнка цяжка падняў галаву.

— Надзя? Ты?

— Я, таварыш камандзір. Тут дарога недалёка. На Альшанкі ці на Арцюхі... Трэба ісці...

Генадзь Бураўкін

Слесарэнка трохі прышоў у сябе, страсянуў галавой, застагнаў.

— Вось што, Надзя... Ты ідзі... Адна. Шукай нашых... Я не магу. Сіл няма... Потым прыйдзе па мяне. Ідзі...

Надзя бачыла, як дрэнна камандзіру, як вась-вась ён зноў упадзе ў непрытомнасць, і ў адказ толькі круціла галавой:

— Не... Не... Я без вас нікуды. Я не пакіну...

— Ідзі. Ідзі. Надзя... Я загадваю...—ён зноў застагнаў.— Я загадваю табе...

Яна не магла яго пакінуць. Пакуль яна дабярэцца да партыян, пакуль яны прыйдуць сюды, ён замерзне. Ён столькі страціў крыві. Ён не вытрымае.

Надзя абхапіла яго галаву, заплакала:

— Дзядзька Ферাপонт... Не трэба... Я не магу вас пакінуць. Пойдземце, дзядзька Ферапонт, пойдземце...

Ён моўчкі падняўся, апіраючыся на яе худзенькае плячо, зрабіў некалькі крокаў.

— Ну, вась, ну, вась, бачыце,—узрадалася Надзя.— Мы дойдзем, дойдзем...

Ён ступіў яшчэ некалькі разоў і сеў.

— Не, не магу... Ідзі адна...

Што з ёю рабіць? Як яе прымусяць кінуць яго? Яна не павіна аставацца. Раптам па іх слядах пойдучы немцы ці паліцаі. Навошта каб гінула і яна?

— Ідзі, ідзі, Надзя...

Слесарэнка зноў страціў прытомнасць. Надзя паспрабавала падняць яго вялікае, абмяклага цела і не здолела. Тады яна вытаптала каля дарогі пад вываротнем яму, наламала яловых лапак, паклала на іх бледнага, непрытомнага Слесарэнку, такія замаскіравала і вырашыла ісці шукаць данамогі. Адна дацягнуць параненага да жылга, тым больш да базы атрада, яна не зможа. Ад стомы яе хістала, шумела ў галаве, натруджаныя пальцы зводзіла суртарга.

У лесе па-ранейшаму было ціха. Бязветраная марозная ноч усё яшчэ вісела над зямлёй. І Надзі хацелася, каб ёй не было канца, каб сёння святанне запазылася. Трэба выратаваць Слесарэнку, трэба даставіць яго да сваіх.

Яна ішла наўздагад, ледзь перастаўляючы ногі. Здавалася, тое, што яна ідзе, ужо не залежала ад яе: проста хтосьці падпіхнуў яе і яна не магла

ні прыбавіць хады, ні спыніцца, а так вась марудна пасоўваецца наперад, пакуль нехта выйдзе насустрач і спыніць яе. Час нібы замёр, нібы згубіла сваю меру адлегласць. І асталася толькі гэтая механічная, нудная хада. І яшчэ думка — наспець у вёску да раніцы, знайсці надзейных людзей.

Калі кончыўся лес, пайшлі кусты, і наперадзе зачарналася хата. Надзя нібы ачнулася, скінула з сябе стому. Зноў зацепілася надзея на ўдачу, прыйшла ўпэўненасць у сваіх сілах. Думка запрацавала ясна і хутка... Гэта, напэўна, Арцюхі... Яна пойдзе ў першую хату. Калі спытаюць, хто такая і адкуль, скажа, што была ў сваякоў у Балбеках, у час бою пабегла ў лес і заблудзілася. Пасля ўжо можна будзе прыгледзецца і павесці гаворку пра Слесарэнку...

Хата стаяла на водшыбе. За ёю зноў пачыналіся кусты, і толькі далей ледзьве ўгадвалася вёска. У акне расплыўчата свяціўся агеньчык, слабенкі, квалы. Ці то газоўка ледзь ліпела, ці то акно было завешана старою хусткай.

Надзя смела пашыбавала да хаты. У двары стаяў конь, упружаны ў лёгкі вазок. Ён сонна жаваў сена, кінутае яму пад морду. У хляве было ціха — ці то скаціна спала, ці то хлэй быў пусты. Нікога вакол не відна. Гэта насцярожыла Надзю. Кінуць аднаго каня, нават не прывязаўшы яго.

Яна асцярожна ўзышла на ганак. Дзверы ў сенцы адчынены. Пераступіла парог, прыслухалася. У хаце гаварылі. Зрабіла некалькі крокаў. Прарэзліва рыпнула маснічына. Галасы ў хаце змоўклі. Потым нехта злосна крыкнуў. Па-ня-

Tourist Traffic to Grow

Vladimir ANKUDINOV,
Chief of Board of Foreign
Tourism under the USSR
Council of Ministers

Every year some 130,000,000 people in the world go travelling outside their countries. International tourism is a remarkable phenomenon of our time. It has become as necessary for people as exchange of information and of cultural values. International tourism is an important medium for promoting contacts among nations, developing friendly ties and intercourse. It brings together countries and continents and furthers peace and friendship.

In his message of greetings to the 20th General Assembly of the International Union of Official Travel Organisations, held in Tokyo last October, Alexei Kogysin, the Head of the Soviet Government, said: «The Soviet Union believes in the development of tourism and of other forms of international relationship that have become essential requirements of our era in opening the ways of progress to all peoples».

The Soviet Union, which occupies one-sixth of the land surface of our planet, has boundless opportunities for tourism. Last year alone the USSR was host to 1,800,000 foreign visitors. The interest in our country, which had recently celebrated, together with the whole of progressive mankind, the 50th anniversary of the October Revolution, is, above all, interest in the vast successes scored by Soviet people. It is interest in the economy and science of the land of socialism, in its culture, and its people who had set themselves the task of building a society of material abundance, social freedom and equality. No wonder foreign tourism in the USSR is developing so rapidly. Whereas the average annual increase in tourist travel in the world is 12-15 per cent, tourism to our country has increased, beginning with 1956, by an average of 25-30 per cent a year. Soviet people are also travelling more abroad. Tourists from the USSR go to many corners of the globe. Last year, for instance, they visited 85 countries, including 55 countries in Asia and Africa.

The Soviet state is doing quite a lot to develop and promote tourism. It was for this purpose that the Board of Foreign Tourism under the USSR Council of Ministers had been set up 4 years ago. One of the Board's most important tasks is the expansion of material facilities for foreign guests. Last year construction was completed, in the main, of the «Rossiya» Hotel in Moscow — one of the biggest in Europe, and the «Iveriya» Hotel opened in Tbilisi. The «National» Hotel in Moscow is nearing completion. 35 other hotels are under construction in Moscow, Leningrad, Kiev, Tashkent, Yerevan, Baku and other cities. Motels and campings — catering for 200-400 people each — are being opened successively. Auto service and gas stations are also being put up.

The «Intourist» — which has a staff of over 12,000 — is the chief commercial organisation catering for foreign tourists in this country. Measures are being taken to staff the «Intourist» with still better qualified personnel. For this purpose courses have been set up which in statute are on a par with an establishment of higher learning. The curricula has been devised with due account to the rich experience of similar establishments in Switzerland, Italy, France, Czechoslovakia and other countries.

As I'd already mentioned, the USSR has boundless opportunities for developing tourism. And what does that mean in actual fact? What can tourists see in our country? First of all, Leningrad, a Hero-City and the cradle of the Revolution; the hero-cities of Moscow, Volgograd, Odessa, Kiev and other capitals of our Union Republics. Then there are the cities of Ulyanovsk where Lenin was born and spent his childhood, and Kazan, where he attended the University. In all those cities tourists can see besides the historic sights and museums also industrial enterprises, schools, hospitals, theatres and clubs. The itineraries

over our country cover all in all more than 100 cities. To see them a visitor has to make no less than 20 trips to the Soviet Union.

Tourism by car is developing more and more in the USSR. Suffice it to say that car tours recommended to foreign tourists in the European part of our country alone exceed in overall length all the motor roads of Western Europe put together. There are 6 permanent entrance points open to car tourists on the Soviet Union's western border.

All tastes can be satisfied in the USSR. There are relics of Russian history — Suzdal, Vladimir and Kizhi; the legendary cities of Central Asia — Samarkand, Bukhara and Khiva; and the health resorts on the Black Sea coast of the Caucasus and the Crimea.

The USSR, by the way, has more than 500 health resorts. Foreign tourists are invited to rest and obtain medical treatment at the best of them. The scientific treatment at the best of them. The scientific treatment and high qualifications of the medical personnel have won world-wide fame for our health resorts.

The traditional «Russian Winter», «Moscow Stars» and «White Nights» art festivals of USSR have become very popular abroad. Thousands of art-lovers from all over the world come here to see performances by the best drama and musical companies.

The year of 1967 which the UN proclaimed International Tourism Year, was an important landmark in the work of USSR tourists organisations.

I should stress that the simplicity of all the formalities helps to develop foreign tourism in the USSR. Soviet visas are issued free of charge and not later than 5-7 days after the necessary papers had been submitted to a Soviet Consulate. All boundary and customs control formalities have also been simplified.

The USSR opens wide its doors to all who wish better to know our people and our life.

На хвалях радыёстанцыі «Савецкая Беларусь»

КРЫТЫКУ-

РАЁНЛЯЙТЭРУ

ЗА АКІЯН

«Паважаны» раёнляйтэр Барысава Станіслаў Станкевіч... «Паважаная» давераная асоба пры штабе барысаўскага фашысцкага акруговага камісара...

Нядоўна па радыёстанцыі «Свабода» вы выступалі, — з дазволу сказаць, з рэцэнзіяй на маю аповесць «Тартак», надрукаваную ў часопісе «Полымя», у якой я расказваю пра трагедыю беларускай вёскі Дальвы ў Вялікую Айчынную вайну, у час адной з чарговых нямецкіх блокад, калі ад агню фашысцкага спужішча гарэлі і вёскі і людзі ў нашых партызанскіх раёнах: у Лагойскім, Плешчаніцкім, Барысаўскім і Бягомльскім.

Дальва ў маёй аповесці — гэта сімвал пакутнай акупіраванай фашыстамі вёскі, якую абліваюць гарачым свінцом разам з жывымі людзьмі вылюдкі з закасанымі рукавамі і з маленькімі чорнымі аўтаматамі ў руках, вылюдкі, якія далі вам зварыную пасаду бургамістра і па якіх вы і цяпер плачаце.

Дальва не выдуманая мною вёска, яна была ў Плешчаніцкім раёне, зусім недалёка ад Барысава, дзе вы, раёнляйтэр, гаспадарылі, і ад яе асталося, бадай, тое, што і ад Хатыні пад Лагойскам, ад Кветчы ля Бягомля і ад многіх іншых беларускіх вёсак...

Вам вельмі спадабалася ў аповесці «каларытнасць», як вы пішаце... Пацхлі, відаць, пах ваеннага дыму, агню і гару. У аповесці мае героі праклінаюць дым, у якім душацца жывыя, недастражленыя вамі людзі, а вам ён здаўся салодкім, спадабаўся, бо вы, пацягнуўшы носам, пазналі яго — свой дым — аж праз дваццаць пяць гадоў. Ён вам любі, бо вы доўга сушылі ля яго свае мокія ад крыві рукі і брудную, завязданую душу... Вашы дырэктывы памаглі спаліць не адну беларускую Дальву, тыя дырэктывы, дзе вы, «паразумеўшыся з гестапа», пісалі «згода», і дзе ў куточку злева пад роспісам вылюдка з СД з нямецкім прозвішчам ставіўся штампік на нямецкай мове, часам крыва і невыразна — дрыжэлі, мусці, рукі — Rayonleiter St. Stankewitsch.

Саму Дальву вы маглі паехаць і спаліць сваёй рукой — недалёка ж была ад Барысава, — але вы баяліся вызадкаць з Барысава, баяліся «запартызаненнай», як вы пішаце, Беларусі. Вы са сваімі гаспадарамі палілі і нішчылі бліжэй — ля Барысава і ў ім самім. Таму вы і стараецеся хоць чым апраўдаць самога сябе, адсюль у вас і ваша «рэтраспектыўная» выдумка: пра «абыякавасць цывільнага жыхарства да партызанскага змагання», пра «трагічныя вынікі партызаншчыны для беларускага жыхарства», пра «зону партызанскай акупацыі» і пра тое, што калі б не было партызан, не было б і фашысцкіх зверстваў.

«Запартызаненная» ж наша зямля гарэла ў вас і ў вашых фашысцкіх калег пад нагамі; яна стала «запартызаненнай», каб застацца савецкай, каб ніколі не быць занямецанай, зафашышчанай і запаліцэйшчанай...

Перачытайце яшчэ раз бой у Тартаку і не крывіце душой, гаворачы і пра «героіку», як вы пішаце, ў аповесці. Ды і трэба схадзіць да галавы па розум, каб вам гаварыць такое слова, як героіка. Як вы можаце пра партызанскую героіку

думаць, разважаць і яе цаніць?.. Пішучы «Тартак», я многа перагарнуў «дзённікаў жандармерый» і «справаздач ортскамендатур». Я добра помню, што было і ў вайну, калі і вы распараджаліся ў нашым баку, — дзеці баяцца пажару і стрэлаў і доўга іх помняць. Я ведаю, хто вы такі. У папы вы мне не паддзецце. Так што не званіце ў званы, на прычасць да вас не пайду.

Вы напісалі, што ў вобразах маёй аповесці няма героікі... А людзі з вёскі, якія сталі заложнікамі і згарэлі жывыя, — не героі? А жменька падводчыкаў, якіх выперлі немцы і гоняць перад сабой на смерць — не героі? Людзі, якія любой ахвярай думаюць уратаваць вёску ад нахабнай нямецкай смерці? А партызаны, якія наклалі фашыстаў у Тартаку, што версты дроў?

Хача, вы гэтага не бачыце. Можна шукаеце сваёй «героікі», а то і проста не змаглі яе ўбачыць, бо аналітык у літаратуры вы з вашымі «суб'ектыўнымі асвятленнямі» і «адпаведнымі мастацкімі функцыямі» слававаты.

Вы можа лічыце, што і ў смерці яшчэ адной жменькі людзей — кроплі сярод тых тысяч, якіх пры вас знішчылі — Антона Каранеўскага, 32 гадоў, Камінскай Крыстыны, 32 гадоў, абое з Чаўскага бору, і смерці Багдана Юзэфы Аляксандраўны, 37 гадоў, з вёскі Скарыцы Бягомльскага раёна няма нічога героічнага? Вы, відаць, не помніце гэтых людзей, — цяжка помніць траіх з некалькіх тысяч... Пра іх пішучы раённы лейтэнант жандармерыі з паста жандармерыі ў Бягомлі 14 ліпеня 1942 года і майстар шцупаліцы Плешчаніц 16 ліпеня 1942 года ў данясенні абласному кіраўніку СС і жандармерыі Барысава ў Плешчаніцах, — вашым калегам па вашай рабоце. Гэтыя трое людзей з Бягомльшчыны былі расстраляны за «сумесную работу з партызанамі».

Яны героі — гэтыя простыя людзі, як і ўсе тыя тысячы маіх землякоў — старыя і маладыя, жанчыны і дзеці — што былі забіты і спалены пад ваша арыскае «хайль».

Яны — пакутнікі і ахвяры нашай зямлі, і пра іх будзе пісаць яшчэ не адно пакаленне пісьменнікаў.

Пройдзе час, абскурантызм, які вас нарадзіў, згіне. Не будзе ўжо і вас на свеце, не будзе каму з заднімі думкамі і хцівай «шчырасцю» перакручваць нашы аповесці і вынохаваць у іх тыя пахі, якіх няма, і пра якія вы сніце і днём і ноччу, а кнігі пра героізм і беларускі партызанскі народ у нашай Айчынай вайне будуць пісаць і пісаць.

«Паважаны» доктар. Не першы раз вы пасылаеце мне сваю «чуласць». Не думаю, што з вас гоніць артыкуламі з увагай да мяне проста ад нястраўнасці. Тут, абмешаныя хвалою, відаць, вашы далёкія намеры, шапнутыя вам вашай фантазіяй, фантазіяй чалавека, які аж са скуры лезе, каб вырасці ў нейкіх вачах хоць на адзін валасок. Ды і не вашай фантазіяй. Яе вам дасталі іншыя з задняй кішэнкі.

Не, у адносінах да мяне вы не прарок. Скажу вам яшчэ раз: ведаю, хто вы, і не хачу быць вашым ценем, — у мяне хапае сонца.

Іван ПТАШНИКАУ.

менку. Надзя спалохана застыла на месцы. Так, так, у хаце хтосьці гаварыў па-нямецку. Яна кінулася ў двор. Пераступіла парог, зачэпалася за пустое вядро. Яно гучна загрузкацела. У спіну, як камень, ударыў злосны голас:

— Хто там? Што такое?!

Надзя, яшчэ сама толкам не ведаючы, што робіць, схавіла на спіне кая лейцы, ускочыла ў сани і з усяе сілы рванула каяна ўлева.

— Но! — выцяла яго лейцамі, выкіроўваючы на дарогу. — Но!..

Здаў гримнуў голас:

— Куды? Ні з месца!

Секануў стрэл — з пісталета.

Надзя сцэбала каяна прасіла яго шпэтам:

— Ну, родненькі, ну, міленькі, хутчэй... Хутчэй, даражэнькі... хутчэй!

Сани імчалі да лесу. Іх кідала ва ўсе бакі. Конь хроп, а пад яго капытоў вылятала камякі снегу. А ад хаты застракатаў аўтамат, потым другі.

Надзя кінулася ў сани, з усяе сілы трымаючыся за білы.

Толькі б утрымацца... Кулі ціўкалі, здаецца, з усіх бакоў, два разы ёй у твар адляцелі трэскі ад палазоў. Вось-вось пацэлілі па каяна... Але пачаўся лес, стрэлы заціхлі. Немцы пабаяліся сунуцца далёка і вярнуліся.

Надзя яшчэ колькі часу ляжала ў санях, ніяк не верачы, што ўсё скончылася ўдала, што і на гэты раз шчасце не абмінула. Шансё ёй. Самой прышці ў рукі фашыстаў, можна сказаць, напрысці на смерць і — вырвацца, ды яшчэ з калём...

Неба над соснамі пачынала шарэць. Зорак зусім не было

відно. Патрэсквалі ад марозу дрэвы. Надзя адчула холад, ухутала ногі сенам і поцілкаяй, якая ляжала ў перадку саней. Трэба шукаць Слесарэнку...

А лес вакол зусім незнаёмы. Здаецца, і сосны не тыя, і елкі нейкія незвычайныя, і дарога вузейшая. Надзя спалохалася. А што, калі яна не знойдзе яго? Уцякаючы ад пагоні, яна не глядзела на дарогу і, відаць, праехала ўсе тыя камлі з абдаранай карой і надламанымі галінамі, па якіх магла арыентавацца. Цяпер усё ёй здавалася аднолькавым і незнаёмым.

Яна спыніла каяна, прывязала яго да прыдарожнай бярозы. Ёй здалося, што нехта застагнаў. Яна кінулася ў гущар, набіраючы ў валёнку снегу, падаючы, абдзіраючы рукі аб калючыя елкі. Але нікога там не было...

Цішыня злавала, Надзя пачынала б ненавідзецца. Здаецца, было б лепш, каб вакол стралялі, лаяліся. Толькі б пацуду чалавечы голас... У роспачы Надзя з усяе сілы гукнула: — Эге-гей!..

Лес паслухмяна паўтарыў яе крык і замоўк, спакойны і раўнадушы.

Яна выйшла на дарогу, сумна пакрочыла да каяна. І тут да яе данёсся стогн. Так, гэта не здалося. Радасна і гулка забілася сэрца. «Слесарэнка, жывы Слесарэнка!» Яна не сумнявалася, што гэта быў ён.

Слесарэнка ляжаў пад вываратнем і стагнаў. Калі яна падыйшла, ён усканіўся.

— Гэта я, дзядзечка Феропонт, — гукнула Надзя. — Багда-нава...

— А, Надзюша. Ты яшчэ тут? Чаму не ў атрадзе?

— Будзем, будзем у атра-

дзе. — Яна гаварыла з ім, нібы маці з малым, які толькі-толькі пачаў ачуць пасля цяжкай хваробы. — Усё будзе добра. Цяпер ужо хутка...

Ён нічога не разумее. Няўцяма глядзеў памутнелымі вачыма на Надзю і імкнуўся стрымаць стогн. Боль, здавалася, разрываў увесь левы бок. Рукі ён ужо не адчуваў.

Надзя памагла Слесарэнку выбрацца на дарогу, пабегла па каяна. Калі вярнулася з санямі, камандзір разведкі зноў быў неспрытомны. Ён трымаў, клікаў некага, прасіў патронаў і паўтараў: «Абыходзіць... Абыходзіць... Флангі, флангі, глядзіце...»

Няўмела, відаць прычыняючы нясцерпны боль, Надзя ўскаціла Слесарэнку на сани, паклала зручней, накрыла поцілкай, закідала сенам аўтамат. Куды ехаць, яна не ведала. Адчувала толькі, што трэба трымацца лесу, не выбіраючыся на вялікую бойкую дарогу, дзе абавязкова стаяць варожыя пасты.

Лясныя свежкі — саюзнікі партызан. З імі надзейней. Іх баяцца немцы, іх абмінаюць паліцаі.

Навокал святлела, адплывалі кудысьці ўверх апошнія прыземкі начы, па зямлі крочыла змяняе святанне. Дарога пачала пятляць, нырнула ў хмызнякі.

На душы ў Надзі было легка і весела. Яна не сумнявалася, што да атрады дзярэцца своечасова, што Слесарэнка выратаваны, што яна «вязучая». Пасцэбваючы каяна, яна чакала знаёмага — «Стоі! Хто ідзе?» — воклічу вартавога, і палоска зары між елак здавалася ёй чырвонай стужкай на партызанскай шапцы...

(Працяг будзе).

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі семінара ў Навагрудскім доме-музеі Адама Міцкевіча.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ВЫСОКАЕ ВЕЧА МУЗ

Дзесяць дзён над маляўнічымі, апетымі Адамам Міцкевічам і Якубам Коласам свіцязанскімі берагамі звінелі юначыя галасы. Тут, ля жамчужыны беларускай прыроды, праходзіў рэспубліканскі семінар творчай моладзі, скліканы напярэдадні залатога юбілею Беларусі. Цікава адзначыць, што правядзенне форуму маладых пісьменнікаў і кампазітараў, мастакоў і артыстаў, работнікаў тэатраў і кінематографістаў стала добрай традыцыяй. Два гады таму назад падобны семінар праходзіў на возеры Нарач. Высокае веча муз дазваляе здружыць прадстаўнікоў розных сфер мастацтва, даведацца аб іх запатрабаваннях.

На семінар сабралася больш ста пасланцоў творчых і камсамольскіх арганізацый. Сярод іх былі работнікі, добра вядомыя як у Беларусі, так і за яе межамі. Гэта пісьменнікі Анатоль Варцінскі, Міхась Стральцоў, Барыс Сачанка, Пятрусь Макаль, кінарэжысёр Ігар Дабралюбаў, мастакі Надзея і Георгій Паплаўскія, актрыса Марына Захаравіч і многія іншыя. Былі і такія, хто робіць у літаратуры і мастацтве першыя крокі — студэнтка Літаратурнага інстытута імя М. Горкага паэтэса Любоў Філімонава, празаік з Мінска Мікалай Зыль, мастачка з Віцебска Людміла Воранава, рэжысёр з Ліды Вячаслаў Талкалін. Акрамя заняткаў па секцыях, на семінары былі праведзены дні па галінах мастацтва.

Дзень літаратуры. Аб галоўных кірунках у развіцці беларускай літаратуры моладзі расказалі старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Максім Танк і сакратар праўлення СПБ Янка Брыль. Аб праблемах мастацкага эксперыменту, наватарстве, тэме грамадзянскага гучання гаварылі кандыдат філалагічных навук супрацоўнік Акадэміі навук БССР Уладзімір Гіламедаў, пісьменнікі Барыс Сачанка, Міхась Стральцоў, мастак Наталля Паплаўская, аператар студыі «Беларусьфільм» Юрый Марухін, намеснік дырэктара Магілёўскага завода шугінага валакна, кіраўнік агіттэатра «Усменка» Марк Левінаў, самадзейны кампазітар Уладзімір Журавіч.

Дзень выяўленчага мастацтва. Перш чым пачаць гаворку аб творчасці мастакоў, скульптараў і архітэктараў, удзельнікі семінара аглязелі выстаўку работ сваіх калег. Прыцягнулі ўвагу палотны Г. і Н. Паплаўскіх, І. Капіляна, Н. Шчаснай, А. Пятрухна, Ул. Хмыльнікава, А. Дэмарына. У дыскусіі прынялі ўдзел навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага мастацкага музея БССР Элеанора Вецер, мастак Мікола Гунцеў, загадчык сектара Магілёўскага абкома камсамолу Валерый Ротач, кампазітар Алес Янчанка.

Дзень кіно і тэатра. У гэты дзень былі дзве прыемныя прэм'еры. Удзельнікі семінара прагледзелі новыя фільмы рэжысёра Уладзіміра Бычкова «Жыццё і ўзнясенне Юрая Братчыка», знятага па сцэнарыю Уладзіміра Караткевіча, і стужку рэжысёра Ігара Дабралюбава «Іван Макаравіч», настаўленую па сцэнарыю Валерыя Саўчанкі. Галоўны рэжысёр Тэатра юнага глядача Барыс Ранага, рэжысёр Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Валерый Раеўскі, старшыня Дзяржаўнага камітэта пры Саўеце Міністраў БССР па кінематографіі Барыс Паўлёнак расказалі аб планах Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў, студыі «Беларусьфільм», тэатраў.

Дзень музыкі. Чароўныя мелодыі запаланілі ў гэты дзень сэрцы юнакоў і дзяўчат. З новымі песнямі, урыўкамі з твораў буйных жанраў пазнаёмілі ўдзельнікаў семінара кампазітары Ігар Лучанок, Кім Цесакоў, Рычард Буцвілоўскі, Дамітрый Смольскі, Сяргей Картэс, Алес Янчанка. Пра сваю творчасць расказалі самадзейныя кампазітары Уладзімір Журавіч, Марк Зелянкевіч, Альфрэд Шутаў, Віктар Гарбатыўскі.

Незабыўнымі застануцца сустрэчы ўдзельнікаў семінара з працаўнікамі палёў, школьнікамі Навагрудскага і Нарэліцкага раёнаў, турыстычныя паходы на месцах баявой і працоўнай славы ардынаўскай Гродзеншчыны.

У апошні, дзесяты дзень, адбылася дыскусія «Камсамол і творчая моладзь». Вынікі работы семінара падвёў сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі Арсень Ваніцкі. У гутарцы прынялі ўдзел загадчык аддзела культуры ЦК КПБ Станіслаў Марцэлеў, першы сакратар ЦК ЛКСМБ Генадзь Жабіцкі, пісьменнік Іван Шамякін, кампазітар Генрых Вагнер, скульптар Андрэй Бембель.

Бывай, край свіцязанскі, край сінявокі, край звонніх песень і шчырых людзей.

В. ЛУКША.

Пятро БІТЭЛЬ

Плывуць па небе
Хмар чорных латы,
А гай цярэбіць
Віхор заўзятый.
І гнуцца дрэвы
Аж да зямліцы —
Баяцца ліўня
І наваліцы.
Вось лісце з рыжым
Плыве патокамі...
Ды перуны ўжо
Праходзяць бокам.
І ціхне ўмомант
Дрэў ліхаманка,
Хоць гром грукоча,
Зіхціць маланка.

Ніна МАЦЯШ

АРАБІНЫ

Стрымгалоў ляцяць уніз
дажджы рабыня,

3 БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ГУМАРУ

ХТО З'ЕЎ?
Прывесла бабуля суддзію кошык груш. Суддзя бачыць, што гасцінец не вельмі, ды і кажа:
— Нашто ты, бабуля, прывесла? Твае ж бы дзеткі зласавалі.
— А дзеткі, панок, і так пабудуць. Я ім скажу — свіння з'ела.

ВЯЛІКІ ШЧУПАК

Было гэта, браце, пры панах. Злавіў я ў панскім возеры шчупака — вялікага, вялікага! Нясу го дэхаты. Галава на плячы, а хвост па зямлі валачэцца. Гляджу — ідзе насустрэч пан. Што рабіць? Не доўга думаючы, сягнуў з сябе шпанку, шчупака ў шпанку, а шпанку на галаву... Так нічога пан і не зайважыў.

РАЗМОВА

— Куме, састарэйся ўжо наш сабака, ледзьве ногі валачэ.
— Ого, куме, каб вы яшчэ гэтак гаўкалі, як ён.

Вецер лісце замятае
на парог.
Арабіны, арабіны, арабіны,
Нібы факелы ля выцвілых дарог.

Арабіны, арабіны, арабіны,
Як струмені зацвярдзелага віна,
Як асколкі цеплавагата рубіну
У рудых далонях восеньскага дня.

Хоч не хоч, ды толькі часу
не прыпыніш.
Лета бабіна кароткае, як крык.

Гнуцца долу арабіны,
як рабіны,
Як збавення, выглядаюць красавік.

ШТО ТРЭБА СКЛАЗАЦЬ
— Унучка, што трэба сказаць, калі госці адыходзяць дадому?
— Ну і дзякуй богу, што пайшлі.

СПАЗНІЛІСЯ

— Чаго, бабуля, так рана ўставаць?
— Абгаворым каго-кольвек!
— О, бабуля, былі такія, што дайно ўсталі і нас абгаварылі.
БАЦЬКАВА БЛАСЛАВЕННЕ
Паставіла маці на стол гарачую вершчаку. Сын сербавуў, ды так алекся, што аж слёзы з вачэй пасыпаліся. Бацька пытае:
— Чаго, сынку, плачаш?
— Што я ў таткі адзін, — жаласліва адказвае сын.
Сэрбавуў бацька вершчакакі — ажно вочы на лоб палезлі.
— Ах, сынок, сынок... Маю цябе аднаго, каб і таго бог бай не аглядзець.

МОЦНА ЛЮБЯЦЬ

— Так мяне хлопцы любяць, што як выйду за вароты, дык за кулакамі свету не бачу.

Ірына ЛІС ужо тры гады працуе паштальёнам у вёсцы Залессе Смагонскага раёна. Штодзённа яна разносіць адрасатам да тысячы экзэмпляраў газет і часопісаў.

Фота В. ДУБІНКІ.

СПОРТ

«СЯРЭБРАННАЯ РАПІРА» — У МІНЧАНКІ

У італьянскім горадзе Камо, дзе за прыз «Сярэбраная рапіра» ў чатырнаццаты раз спартоўчыкі мацнейшых фехтавальшчыкаў свету, перамога дасталася беларускай спартсменцы Алене Новікавай. У фінале яна перамагла ўсіх сваіх саперніц.

БЕЛАРУСКІЯ ГІМНАСТЫ БЯРУЦЬ РЭВАНШ

Сустрэчы зборных каманд па спартыўнай гімнастыцы Балгарыі і Беларусі сталі традыцыйнымі. У мінулым годзе матч адбыўся ў Сафіі і прынес перамогу гаспадарам. І вось балгарскія спартсмены прыехалі ў Беларусь. Нашы гімнасты прымаюць гасцей у Гомелі. Зборная БССР узяла рэванш за мінулагадніе паражэнне. Лік матчавай сустрэчы 928,55:924,35 бала. Сярод мужчын мацнейшым быў мінчанін Ю. Багамолаў. Сярод жанчын першынствавала брэстаўчанка Г. Расамахіна.

Мікола ЧАРНЯЎСКІ

СЛОВА ПРА БЕЛАРУСЬ

Цябе мы роднай маці
называем,
У час ліхі не кідалі
ў бядзе.
Для нас ты — праўда,
Шчырая, зямная,
І сімвал веры ў ічасце
і ў людзей.
Для нас ты — сонца.
Позірк твой прышчотны
Мы адчуваем на сабе
заўжды.
Таму і спорыцца ў руках
работа,
І ў песень голас
Звонкі, малады.
Для нас ты — будучынь,
Наш дзень жаданы,
Ім, край, усе сыны твае
жывуць...
І жураўлямі
Вежавыя краны
Над гарадамі светлымі
плывуць.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БАНК СССР БЮЛЛЕТЕНЬ КУРСОВ ИНОСТРАННЫХ ВАЛЮТ Июнь 1968 г.

Наименование валюты	Курс в рубль
Австралийские доллары за 1	1,01
Австралийские шиллинги за 100	3,49
Албанские леки за 100	18,00
Динары Алжирской Народной Демократической Республики за 100	18,23
Английские фунты стерлингов за 1	2,1479
Аргентинские песо за 100	0,26
Афганские афгани за 100	2,01
Бельгийские франки за 100	1,8093
Болгарские левы за 100	76,92
Венгерские форинты за 100	7,67
Донги Демократической Республики Вьетнам за 100	30,60
Гвинейские франки за 1000	3,65
Марки Германской Демократической Республики за 100	40,50
Марки Федеративной Республики Германии за 100	22,63
Голландские гульдены за 100	24,89
Греческие драхмы за 100	3,01
Датские кроны за 100	12,06
Египетские фунты за 1	2,07
Индийские рупии за 100	12,00
Индонезийские рупии за 1000	3,16
Иранские динары за 1	2,52
Иранские риалы за 100	1,19
Исландские кроны за 100	1,58
Итальянские лиры за 1000	1,4450
Канадские доллары за 1	0,8355
Юани Китайской Народной Республики за 100	45,00
Кубинские песо за 1	0,90
Ливанские фунты за 100	28,49
Марокканские дирхамы за 100	17,78
Мексиканские песо за 100	7,21
Новозеландские доллары за 1	1,01
Норвежские кроны за 100	12,60
Польские злотые за 100	22,50
Румынские леи за 100	15,00
Сирийские фунты за 100	23,65
Доллары США за 1	0,90
Суданские фунты за 1	2,59
Тунисские динары за 1	1,71
Турецкие лиры за 100	10,00
Уругвайские песо за 100	0,36
Финляндские марки за 100	21,43
Французские франки за 100	18,22
Чехословацкие кроны за 100	12,50
Шведские кроны за 100	17,42
Швейцарские франки за 100	20,84
Югославские динары (новые) за 100	7,20
Японские иены за 1000	2,50

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.